

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 164/08-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. septembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho prerokoval sťažnosť B. D., P., zastúpenej advokátkou JUDr. K. H., T., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 117/97 (od 1. januára 2008 vedenom Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 7 C 232/2008), za účasti Okresného súdu Trnava, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo B. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 117/97 porušené bolo.

2. B. D. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré je jej Okresný súd Trnava p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Trnava je p o v i n n ý uhradiť B. D. trovy právneho zastúpenia v sume 6 732 Sk (slovom šesťtisíc sedemstotridsať dva slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. K. H., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. februára 2008 doručená sťažnosť B. D., P. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. K. H., T., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 117/97.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom z 25. novembra 1996 domáhala na okresnom súde v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 117/97 náhrady mzdy a uloženia povinnosti zamestnávateľovi pridelovať jej prácu podľa pracovnej zmluvy.

Sťažovateľka uviedla, že o trvaní pracovného pomeru a povinnosti zamestnávateľa pridelovať jej prácu podľa pracovnej zmluvy rozhodol okresný súd medzitýmnym rozsudkom sp. zn. 14 C 117/97 z 13. februára 1998 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 166/98 z 23. septembra 1998. V konaní o náhradu mzdy rozhodol okresný súd rozsudkom z 15. decembra 2000. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd uznesením sp. zn. 10 Co 429/02 z 22. novembra 2004 zrušil predmetný rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Sťažovateľka namieta, že *„konat' vo veci začal Okresný súd opäť až po uplynutí neprímerane dlhej doby, v roku 2007, kedy navrhovateľka vzala žalobu čiastočne späť a podala tiež návrh na zmenu petitu žaloby v dôsledku čiastočného odškodnenia zo strany*

odporcu. Po sérii pojednávanií uskutočnených dňa 16. 3. 2007, 2. 5. 2007, 13. 6. 2007, bolo pojednávanie vo veci dňa 10. 10. 2007 odročené na neurčito. V konaní do podania tejto ústavnej sťažnosti Okresný súd v Trnave nepodnikol žiaden úkon smerujúci k právoplatnému rozhodnutiu veci.“

Podľa sťažovateľky vec, ktorá je predmetom namietaného konania, nie je právne ani fakticky zložitá. Okresný súd však podľa názoru sťažovateľky koná zdĺhavo a neefektívne, o čom svedčí skutočnosť, že po viac ako desiatich rokoch po podaní žaloby konanie nie je skončené právoplatným meritórnym rozhodnutím vo veci samej.

Sťažovateľka v tejto súvislosti žiada, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovuje porušenie základného ústavného práva sťažovateľky B. D., bytom P., upraveného v čl. 48 ods. 2) Ústavy vzniknutého z dôvodu zbytočných prietahov v konaní vedenom na Okresnom súde v Trnave pod sp. zn. 14 C 117/97 a zaväzuje odporcu, aby vo veci konal a rozhodol a zaplatil sťažovateľovi primerané peňažné zadostučinenie vo výške 200.000. - Sk (slovom dvestotisíc slovenských korún) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu a v rovnakej lehote i náhradu trov právneho zastúpenia k rukám právneho zástupcu vo výške 13.680. - Sk.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 164/08-9 z 15. mája 2008 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu na základe výzvy ústavného súdu podaním sp. zn. 1SprV/200/2008 z 30. mája 2008 doručeným ústavnému súdu 6. júna 2008 oznámil, že *„vec vedená na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 14C/117/1997, ktorej sa týka Vaše podanie, bola k 01. 01. 2008 postúpená na novozriadený súd Okresný súd Piešťany“*.

Predsedníčka Okresného súdu Piešťany sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 362/2008 z 25. júna 2008 doručeným ústavnému súdu 30. júna 2008, v ktorom po podrobnom chronologickom opísaní úkonov okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 117/97 okrem iného uviedla, že *„s účinnosťou od 01. 01. 2008 došlo k prechodu výkonu súdnictva z Okresného súdu Trnava na Okresný súd Piešťany, predmetnej veci bola pridelená spisová značka 7C/232/2008 a vec bola pridelená na vybavenie JUDr. L. Ch., ktorá vo veci vytýčila termín pojednávania na deň 14. 10. 2008“*.

Právna zástupkyňa sťažovateľky v podaní doručenom ústavnému súdu 14. júla 2008 uviedla, že *„nepovažuje za potrebné zaujať stanovisko k vyjadreniu Okresného súdu Piešťany zn. Spr. 362/2008 z 25. 6. 2008“*.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti sťažovateľky je namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ku ktorému malo dôjsť postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 117/97 (od 1. januára 2008 vedenom Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 7 C 232/2008).

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (IV. ÚS 195/02).

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ako súčasť prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj s'ťažnosť s'ťažovateľky.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je rozhodovanie o nároku na náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru, t. j. vec, ktorá má priamy dopad na existenčnú sféru sťažovateľky a ktorej povaha si preto vyžaduje mimoriadnu starostlivosť a pozornosť všeobecného súdu venovanú efektívnemu a rýchlemu postupu, aby bol naplnený účel súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzická osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 158/04, II. ÚS 80/07).

Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o uplatnenom nároku [v súčasnosti už iba rozhodovanie o nároku na náhradu mzdy v konaní nadväzujúcom na rozhodnutie o trvaní pracovného pomeru sťažovateľky s Mestom Piešťany (ďalej len „žalovaný“), o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté] nenasvedčuje tomu, že by išlo o vec právne či fakticky zložitú, ktorej prerokovanie by si vyžadovalo doterajšiu dĺžku konania (presahujúcu jedenásť rokov), a to aj vzhľadom na existujúcu právnu úpravu, ako aj dostatočne frekventovanú a stabilizovanú judikatúru všeobecných súdov. Predmet konania spočíval v overení dôvodnosti tohto nároku sťažovateľky a na základe vykonaného dokazovania mal viesť k vydaniu rozhodnutia vo veci. Napokon ani Okresný súd Piešťany (ktorému bola vec postúpená od 1. januára 2008) sa vo svojom vyjadrení neodvolával na zložitosť napadnutého konania.

Správanie sťažovateľky je druhým kritériom, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2. ústavy. Ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľky (viaceré zmeny návrhu v časti náhrady mzdy) v konaní pred okresným súdom neovplyvnilo jeho dĺžku tak, aby jej bolo možné pričítať podiel na stave, v akom sa vec v čase podania sťažnosti ústavnému súdu nachádzala.

Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska namietaných zbytočných prietáhov spôsobených okresným súdom, ale aj z hľadiska doterajšieho priebehu súdneho konania.

Ústavný súd zo sťažnosti, z vyjadrení účastníkov a najmä z predloženého súdneho spisu zistil, že sťažovateľka podala okresnému súdu 19. decembra 1996 ako žalobkyňa proti žalovanému žalobu o uloženie povinnosti pridelovať jej prácu podľa pracovnej zmluvy a o náhradu mzdy. Vec bola spočiatku zaregistrovaná pod sp. zn. 14 C 224/96, od 3. januára 1997 jej bola pridelená sp. zn. 14 Nc 1454/97 a od 11. septembra 1997 bola vec sťažovateľky zapísaná pod sp. zn. 14 C 117/97.

Okresný súd v období od podania návrhu okrem výzvy sťažovateľke na špecifikáciu nároku týkajúceho sa náhrady mzdy (prípisom z 27. januára 1997) až 2. októbra 1997 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za podaný návrh a nariadil termín pojednávania na 12. november 1997.

V období od 12. novembra 1997 (keď okresný súd vo veci pojednával) do 18. decembra 1998, keď nadobudol právoplatnosť medzitýmny rozsudok okresného súdu z 13. februára 1998, konal okresný súd priebežne a bez prietáhov. Okresný súd medzitýmny rozsudkom sp. zn. 14 C 117/97 z 13. februára 1998 v spojení s rozsudkom odvolacieho krajského súdu sp. zn. 6 Co 166/98 z 23. septembra 1998 určil, že pracovný pomer sťažovateľky so žalovaným trvá, a zaviazal žalovaného pridelovať sťažovateľke prácu podľa pracovnej zmluvy.

Následne okresný súd prípisom zo 16. marca 1999 vyzval sťažovateľku na vyčíslenie výšky náhrady mzdy. Sťažovateľka podaním doručeným okresnému súdu 29. marca 1999 vyčíslila náhradu mzdy a za tým účelom požiadala okresný súd o zmenu návrhu v časti náhrady mzdy a súčasne požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Po pojednávaniach uskutočnených 16. júna 1999 a 27. októbra 1999 (obidve odročené za účelom doplnenia dokazovania), ako aj vyžiadaní vyjadrení od účastníkov

konania okresný súd na pojednávaní konanom 15. decembra 2000 rozhodol o náhrade mzdy sťažovateľky. Hoci sťažovateľka podala proti predmetnému rozsudku odvolanie ešte 15. februára 2001 a žalovaný sa k nemu vyjadril 19. apríla 2001, okresný súd spis predložil odvolaciemu krajskému súdu za účelom rozhodnutia o odvolaní až 6. decembra 2002.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 10 Co 429/02 z 22. novembra 2004 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Predmetný rozsudok bol okresnému súdu doručený 9. decembra 2004. Okresný súd však k doručovaniu rozsudku krajského súdu pristúpil až 9. januára 2007 a 8. februára 2007 nariadil pojednávanie vo veci na 23. marec 2007.

Po pojednávaniach uskutočnených 23. marca 2007, 2. mája 2007, 13. júna 2007 a 10. októbra 2007 (všetky odročené za účelom ďalšieho dokazovania) následne už okresný súd nevykonal žiadny úkon smerujúci k prerokovaniu a rozhodnutiu veci.

V súlade so zákonom č. 511/2007 Z. z. , ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, sa od 1. januára 2008 na prejednanie a rozhodnutie veci sťažovateľky stal miestne a vecne príslušným novozriadený Okresný súd Piešťany. Okresný súd Piešťany v predmetnej veci, ktorá sa v súčasnosti vedie pod sp. zn. 7 C 232/2008, nariadil 10. júna 2008 termín pojednávania na 14. október 2008.

Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že hoci sťažovateľka podala sťažnosť ústavnému súdu namietajúcu postup okresného súdu v čase, keď konanie už bolo postúpené na novozriadený Okresný súd Piešťany, toto konanie nie je ani v súčasnosti ukončené právoplatným rozhodnutím. Preto ústavný súd z hľadiska posudzovania porušenia označeného základného práva sťažovateľky považoval konanie pôvodne vedené okresným súdom pod sp. zn. 14 C 117/97 a v súčasnosti vedené Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 7 C 232/2008 za jeden celok.

Obdobie úplnej nečinnosti okresného súdu v predmetnom konaní ústavný súd zistil od 27. januára 1997 do 2. októbra 1997 (viac ako deväť mesiacov), od 19. apríla 2001 do 6. decembra 2002 (takmer 19 mesiacov) a od 9. decembra 2004 do 9. januára 2007 (25 mesiacov).

Z uvedeného vyplýva, že v napadnutom konaní došlo k neodôvodnenej nečinnosti spôsobenej okresným súdom v trvaní takmer štyri a pol roka, pričom jeho doterajšia dĺžka presahuje 11 rokov.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 117/97 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní finančného zadosťučinenia.

S'ťažovateľka v petite s'ťažnosti tiež navrhla, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu („zaviazal ho“) v konaní sp. zn. 14 C 117/97 konať bez zbytočných priet'ahov. Tomuto návrhu s'ťažovateľky ústavný súd nevyhovel vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania vo veci samej predmetná vec už nebola vedená okresným súdom, keďže k 1. januáru 2008 v zmysle § 18a v spojení s § 18b ods. 1 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení po novelizácii vykonanej zákonom č. 511/2007 Z. z. prešla na opätovne

zriadený Okresný súd Piešťany. Okresnému súdu Piešťany navrhovaný príkaz ústavný súd neuložil vzhľadom na to, že nebol účastníkom konania o sťažnosti sťažovateľky.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 200 000 Sk z dôvodov uvedených v sťažnosti, pričom poukázala najmä na pretrvávajúci stav právnej neistoty.

Pri určovaní výšky finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd pri určení výšky finančného zadosťučinenia zohľadnil predovšetkým predmet a doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, ktorá v čase do postúpenia veci Okresnému súdu Piešťany bola viac ako 11 rokov. Prihliadol na to, že okresný súd bol v konaní úplne nečinný viac ako štyri roky, pričom ani v čase rozhodovania ústavného súdu vec nebola právoplatne rozhodnutá. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 100 000 sťažovateľke primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. K. H. Ústavný súd vychádzajúc z návrhu právnej zástupkyne sťažovateľky ich vyčíslil sumou 6 732 Sk, a to za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (vypočítanú zo základu priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom

polroku 2007 v sume 19 056 Sk), t. j. 2-krát 3 176 Sk a 2-krát 190 Sk za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné. Vo zvyšnej časti uplatnenému nároku na náhradu trov právneho zastúpenia ústavný súd nevyhoviel.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2008